

Typografické míry

Měrné systémy:

1. evropský, tzv. Didôtův
2. anglosaský

Základní jednotka je *typografický bod*.

E	1 b = 0.3759 mm	cicero	12 b
A	1 pt = 0.351 mm	pica	12 pt

Měrné jednotky T_EXu:

pt anglosaský typografický bod

pc pica = 12 pt

bp „big point“, 1 bp = 1/72"

in inch, palec = 25.4 mm = 72.27 pt

cm centimetr

mm milimetr

dd Didôtův bod

cc cicero = 12 dd

sp „scaled point“, 1 pt = 65 536 sp

Vnitřní reprezentace rozměrů – v sp (1 sp
= $54 \cdot 10^{-6}$ mm).

Relativní jednotky – ovlivněny právě nastaveným
písmem:

em čtverčík, stupeň písma

ex půlčtverčík, tzv. střední výška

Hladká sazba

Sazba obecně:

- vytváření tiskové předlohy za použití knižního (též proporcionálního) písma;
- ustálená pravidla definovaná normou;

Hladká sazba – klasický termín pro sazbu jedním druhem, řezem a velikostí písma, se stejným prokladem a na stejnou šířku sazby.

Pravidla hladké sazby

Mezera

Více mezer T_EX interpretuje jako *jednu* mezislovní mezeru.

Zúžená mezera

Příkaz `\,`.

Nezlomitelná mezera

Znak `~`, zabraňuje řádkovému zlomu:

1. jednoznakové předložky a spojky – *K, k, O, o, S, s, U, u, Z, z, A, l, i*, výjimkou je *a*;
2. iniciála a příjmení, titul a příjmení;
3. číslo a jednotka jako zkratka: `5~kg`
4. trojčíslí čísla: `45~,000`

Spojovník

Divis, spojovací znaménko ve složených výrazech, bez mezer, např. česko-německý slovník, Procházková-Nová;

Pomlčka

Dva významy

1. oddělovač větných celků – mezery z obou stran
2. „a, až, až do, versus“ – bez mezer

Sazba pomlčky:

1. půlčtverčiková – příkaz --
2. čtverčiková – příkaz ---, amer. sazba

Další vodorovný znak s jiným rozměrem – znak *minus*.

Význam	Zápis/Sazba
spojovník	je-li je-li
rozsah	v letech 1989--1999 v letech 1989–1999
interpunkce	My -- já nejvíc -- chceme My – já nejvíc – chceme
minus	\$-5\$, \$a-b\$ –5, –

Procento

Příkaz \%.

Význam	Zápis/Sazba
jako jednotka	20\, \%
	20 % (dvacet procent)
součást slova	20\%
	20% (dvacetiprocentní)

Závorky

Obvykle se používají oblé (), hranaté [] (např. výslovnost), výjimečně složené {} (ohraničení skupiny nebo parametrů). Nepoužívat lomítka místo závorek!

Uvozovky

Přímá řeč, doslovné citáty, z důvodu odlišení přesné názvy (knih, filmů . . .), výrazy z cizího prostředí, nespisovné výrazy, výrazy používané ironicky, výklady významů slov.

Česká typografie – uvozovky typu 9966, sazba příkazem \uv{...}.

Význam	Zápis	Sazba
české dvojité	\uv{text}	„text“
	\clqq{text}\crqq	„text“
	,,text‘‘	„text“
české jednoduché	,text‘	,text‘
americké dvojité	‘‘text’’	“text”
uvozovky na kláv.	3.5" disketa	3.5" disketa

Apostrof (odsuvník)

Naznačuje vypuštění hlásky, obvykle na konci slova, tvar 9, přisazuje se těsně.

Zápis	Sazba
pad'	pad' (padl)
d'Artagnan	d'Artagnan
'99	'99 (1999)

Stupeň

Matematický symbol v exponentu $^{\circ}$.

Význam	Zápis	Sazba
jako jednotka	20\,\$^{\circ}\$C	20°C
součást slova	20\$^{\circ}\$ úhel	20° úhel
stupeň alkoholu	10\$^{\circ}\$ pivo	10° pivo

Paragraf

Příkaz \S, od čísla se odděluje zúženou mezerou.

Zápis	Sazba
\S,57	§57

Znak et

V názvech firem ve smyslu a, zúžená mezera z obou stran.

Zápis	Sazba
Kos\, \&\, syn	Kos & syn

Hvězdička, křížek

Znaménka pro „narozen“ a „zemřel“, od letopočtu se oddělují zúženou mezerou.

Zápis	Sazba
*\,1963	*1963
\dag\,1789	†1789

Krát

Znak pro násobení.

Význam	Zápis	Sazba
dobře	5\$\times\$7	5×7
špatně	5 x 7	5 x 7

Tři tečky

Nahrazují nevyslovený nebo v citaci vynechaný text, zvláštní mezerování, od slova se oddělují zúžená mezera.

Význam	Zápis	Sazba
dobře	Vím to, ale\,\dots	Vím to, ale...
špatně	Vím to, ale\,...	Vím to, ale...

Dolar

Znak amer. měny, před číselnou hodnotou, zúžená mezera.

Zápis	Sazba
\\$,99	\$ 99

Smíšená sazba

Na rozdíl od hladké sazby se používají různé vyznačovací řezy, popř. se míchají různé druhy nebo velikosti písma.

Písmo – základní pojmy

Písmo soubor znaků pro grafické vyjádření myšlenek, písmo je uměleckým dílem . . .

Verzátky velká písmena

Minusky malá písmena

Kapitálky verzálky na střední výšku písma –
KAPITÁLKY

Tři kategorie:

- antikvová (serifová) – patky zvyšují čitelnost, knižní text
- grotesková (bezserifová) – jednodušší konstrukce, výraznější, nápisy, titulky apod.
- egyptienková – přechodové, akcidenční sazby

Druh písma může mít různé řezy. Souhrn řezů tvoří *písmovou rodinu*.

Font – souhrn všech znaků jednoho typu a řezu.

Nastavení stupně písma

<code>\tiny</code>	Abeceda
<code>\scriptsize</code>	Abeceda
<code>\footnotesize</code>	Abeceda
<code>\small</code>	Abeceda
<code>\normalsize</code>	Abeceda
<code>\large</code>	Abeceda
<code>\Large</code>	Abeceda
<code>\LARGE</code>	Abeceda
<code>\huge</code>	Abeceda
<code>\Huge</code>	Abeceda

	10pt	11pt	12pt
<code>\tiny</code>	5	6	6
<code>\scriptsize</code>	7	8	8
<code>\footnotesize</code>	8	9	10
<code>\small</code>	9	10	11
<code>\normalsize</code>	10	11	12
<code>\large</code>	12	12	14.4
<code>\Large</code>	14.4	14.4	17.28
<code>\LARGE</code>	17.28	17.28	20.74
<code>\huge</code>	20.74	20.74	24.88
<code>\Huge</code>	24.88	24.88	24.88

Způsoby vyznačování

Vyznačování je způsob zvýrazňování (hladké) sazby. Obvyklé způsoby:

- kurzíva
- polotučný řez
- polotučná kurzíva
- popř. další řezy má-li je písmo k dispozici (slabý, extratučný apod.)
- kapitálky
- prostrkávání
- písmo jiného druhu

Doporučení:

- nanejvýš dva způsoby – např. kurzívu a polotučný/tučný řez
- nepoužívat podtrhávání!

Volba typu a řezu písma

NFSS (New Font Selection Scheme) – pět atributů písma:

1. kódování
2. rodina
3. váha (duktus)
4. tvar
5. stupeň

Příkazy pro nastavení atributů:

<code>\textrm{...}</code> nebo <code>\rmfamily</code>	antikva
<code>\textsf{...}</code> nebo <code>\sffamily</code>	grotesk
<code>\texttt{...}</code> nebo <code>\ttfamily</code>	strojopisný
<code>\textmd{...}</code> nebo <code>\mdseries</code>	netučné
<code>\textbf{...}</code> nebo <code>\bfseries</code>	polotučné
<code>\textup{...}</code> nebo <code>\upshape</code>	vzpřímené
<code>\textit{...}</code> nebo <code>\itshape</code>	<i>kurzíva</i>
<code>\textsl{...}</code> nebo <code>\slshape</code>	<i>skloněné</i>
<code>\textsc{...}</code> nebo <code>\scshape</code>	KAPITÁLKY
<code>\emph{...}</code> nebo	vyznačovací řez